

Fiscaliteit en duurzaamheid anno 2018

Bb 2018/35

1. Inleiding

Het begrip duurzaamheid is al lange tijd niet meer weg te denken uit de *board room* van menig onderneming. Het begrip fiscaliteit wint daarentegen ook steeds meer terrein. Veranderingen in fiscale wet- en regelgeving volgen elkaar in rap tempo op en in verband met de maatschappelijke belangstelling voor belastingplanning van (multinationale) ondernemingen en internationale initiatieven van de EU en OESO, is het hebben van een “fiscale strategie” en het bijdragen van de zogenoemde “*fair share*” een must geworden voor vele ondernemingen. Het zal niet verbazen dat deze twee begrippen hand in hand met elkaar gaan en dat er veel aandacht is voor fiscale duurzaamheid respectievelijk duurzame fiscaliteit.

Duurzaamheid en fiscaliteit zijn vanuit het perspectief van de overheid op verschillende manieren met elkaar te verbinden en zijn terug te vinden in de volgende begrippen, waar wij in dit artikel nader op in zullen gaan:

1. “Vergroeningsmaatregelen”: door de introductie van vergroeningsmaatregelen, worden milieuvriendelijke investeringen fiscaal gestimuleerd en wordt milieuvriendelijk gedrag juist fiscaal ontmoedigd;
2. “Duurzaam fiscaal vestigingsklimaat”: de wens bestaat om een toekomstbestendig fiscaal vestigingsklimaat te creëren dat aantrekkelijk is voor (binnenlandse en buitenlandse) investeerders en ondernemers dat in lijn is met internationale normen gericht op het tegengaan van belastingontwijking en in een aantal gevallen zelfs verder gaat;
3. “Duurzame opbrengst”: het omgaan met uitdagingen van buitenaf, die opbrengsten onder druk zetten, bijvoorbeeld (i) EU normen, in het bijzonder de verkeersvrijheden, en (ii) digitalisering van de economie.

2. Vergroeningsmaatregelen

Blijkens het Regeerakkoord “Vertrouwen in de toekomst” is een van de vier pijlers van het kabinet Rutte III het duurzaam maken van Nederland. Het Klimaatakkoord van Parijs is een doorbraak geweest, maar Nederland zal de lat hoger leggen dan de EU-normen ten aanzien van CO₂-uitstoot middels een nationaal Klimaats- en energieakkoord. Vergroening van het belastingstelsel maakt daar eveneens onderdeel van uit:

“Milieuvriendelijk gedrag wordt geprijsd, door de invoering van een CO₂-minimumprijs in de elektriciteitssector, aanpassingen in de energiebelasting, een hogere belasting op het storten en verbranden van afval en het afschaffen van de teruggaafregeling voor taxi's. De SDE+

regeling (en de daaraan gekoppelde opslag duurzame energie) wordt voortgezet en verbreed. Ingezet wordt op Europese afspraken over belastingen op luchtvaart in het kader van de voor 2019 geplande onderhandelingen over de klimaatdoelen van ‘Parijs’. Ook wordt bezien of een heffing op lawaaiige en vervuilende vliegtuigen mogelijk is. Indien beide routes onvoldoende opleveren zal er per 2021 een vliegbelasting worden ingevoerd. De opbrengst van de vergroening wordt teruggesluisd naar lagere lasten voor burgers en bedrijven.”²

Het kabinet heeft aangegeven in de belastingheffing het principe dat de vervuiler betaalt, te willen versterken.³ Zo introduceert het kabinet een nationale CO₂-minimumprijs voor elektriciteitsopwekking bij bedrijven die vallen onder het Europese systeem voor emissiehandel (ETS) in 2020. Deze maatregel zal het gebruik van fossiele brandstoffen moeten ontmoedigen. De energiebelasting zal beter in balans worden gebracht in verhouding tot de CO₂-uitstoot door het tarief van de eerste belastingschijf voor elektriciteit met ingang van 2019 te verlagen en voor aardgas juist te verhogen. In de afvalstoffenbelasting zal het tarief voor het verbranden en storten van afval worden verhoogd met ingang van 2019 en ook milieuvervuiling door de luchtvaart zal worden aangepakt middels belastingen. Op Europees niveau zal bezien worden of er een btw-heffing op luchtvaart, accijns op kerosine of een vliegticketbelasting, kan worden geïntroduceerd.

Hoe deze maatregelen er precies uit zullen zien is nog onduidelijk, maar mogelijk hangen Nederlandse bedrijven hogere energiebelastingen, belastingen op het verbranden van afval en vliegbelasting boven het hoofd. Het is zaak deze ontwikkelingen in de gaten te houden, indien relevant voor uw praktijk.

Het verdient opmerking dat enkele bestaande fiscale faciliteiten en subsidies om duurzaam en innovatief ondernemen aan te sporen, in 2018 van toepassing blijven. Denk hierbij aan het innovatiebox-regime, aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk (de WBSO), de energie-investeringsaftrek (EIA) en de milieu-investeringsaftrek (KIA). Hierna zal kort worden stilgestaan bij het innovatiebox-regime en de WBSO.

2.1 Innovatiebox-regime

Vennootschapsbelastingplichtige ondernemers kunnen gebruik maken van de innovatiebox, op basis waarvan innovatiewinsten tegen een lager tarief (thans 7%) worden belast (derhalve een grondslagvermindering). Het moet daarbij gaan om winsten die zijn behaald met innovatieve zelfontwikkelde immateriële activa of met speur- en ontwikkelingswerk waarvoor een S&O-verklaring is afgegeven (zie ook onder WBSO). Over het toerekenen van de winst aan

¹ Charlotte Tolman en Reinout de Boer zijn advocaat-belastingkundige bij Stibbe te Amsterdam.

² Regeerakkoord “Vertrouwen in de toekomst”, 10 oktober 2017, p. 36.

³ Brief Staatssecretaris van Financiën, 23 februari 2018, *Kamerstukken II* 2017/18, 32140, 33, p. 13.

de innovatiebox worden vaak afspraken met de Belastingdienst gemaakt middels een vaststellingsovereenkomst (*tax ruling*).

2.2 WBSO

De Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk (hierna: Wbso) stimuleert onderzoeks- of ontwikkelingsprojecten uitgevoerd door Nederlandse bedrijven en ondernemers (publieke kennisinstellingen zijn uitgesloten). Door het verkrijgen van een S&O-verklaring van de Belastingdienst, krijgt de onderneming een vermindering op de af te dragen loonheffing. Hiermee worden feitelijk de kosten voor technisch-wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling verlaagd. Onder S&O-werkzaamheden wordt doorgaans verstaan het ontwikkelen van technisch nieuwe (onderdelen van) fysieke producten, productieprocessen of programmatuur en technisch-wetenschappelijk onderzoek.

3. Duurzaam fiscaal vestigingsklimaat

Nog geen maand na Prinsjesdag 2017, op 10 oktober 2017, heeft het nieuwe kabinet het Regeerakkoord "Vertrouwen in de toekomst" gepresenteerd. Prinsjesdag 2017 heeft reeds veel stof doen opwaaien met de aankondiging van enkele nieuwe fiscale wetten met (variërend van) geringe tot grote impact op het Nederlandse (inter-)nationale bedrijfsleven.⁴ Het nieuwe regeerakkoord kondigt een grondige hervorming van ons belastingstelsel aan waarbij belastingontwijking zal worden aangepakt, terwijl bedrijven die waarde toevoegen aan de Nederlandse economie zullen worden beloond. De Staatssecretaris van Financiën heeft als een van zijn speerpunten opgenomen dat het Nederlandse belastingstelsel robuust en toekomstbestendig moet worden gemaakt. De belangrijkste wijzigingen zijn als volgt samen te vatten.

3.1 Verlaging van vennootschapsbelastingtarief

Het kabinet heeft in het regeerakkoord aangekondigd de vennootschapsbelastingtarieven af te zullen bouwen van het huidige 20% (tot € 200.000) en 25% tarief naar 16% (mogelijk verruimd tot € 250.000) en 21% in 2021. Daarnaast zal het huidige 25% tarief voor natuurlijke personen met een aanmerkelijk belang (5% of meer) in een onderneming, bijvoorbeeld DGA's, worden verhoogd naar 28,5% in 2021 om een "aanzuigende werking naar de BV" te voorkomen en om "een globaal evenwicht te behouden in belastingdruk". Door het inkomstenbelasting tarief voor aanmerkelijk belanghouders te verhogen, wordt voorkomen dat ondernemers

massaal overstappen naar de BV-vorm en er onderaan de streep minder belasting zal worden betaald.⁵

In het kader van innovatie en duurzaamheid is het noemenswaardig dat het verlaagde tarief voor de innovatie-box per 1 januari 2018 is verhoogd van 5% naar 7%. Onder invloed van het *Base Erosion and Profit Shifting* project van de OESO landen (het BEPS project), dat heeft geresulteerd in 15 zeer gedetailleerde actieplannen die een einde moeten maken aan "belastingontwijking" en die de komende tijd tot nieuwe (inter)nationale belastingwet- en regelgeving voor de OESO landen zullen leiden, is het innovatie-box regime met ingang van 2017 inhoudelijk aangepast (verzwaarde toegangseisen).

3.2 Afschaffing dividendbelasting en introductie bronheffing op rente en royalty's

Waar de inhoudingsvrijstelling dividendbelasting per 1 januari 2018 is uitgebreid naar landen waarmee Nederland een belastingverdrag heeft gesloten dat een dividendartikel bevat,⁶ is het kabinet voornemens de dividendbelasting geheel af te schaffen en een bronbelasting op rente en royalty's te introduceren op uitgaande financiële stromen naar landen met zeer lage belastingen (*zgn. low tax jurisdictions*). Inmiddels heeft de Staatssecretaris van Financiën verduidelijkt dat de dividendbelasting niet in zijn geheel zal worden afgeschaft en dat niet alle uitgaande rente en royalty's belast zullen worden.⁷ Er zal vanaf 2020 voor dividenden en vanaf 2021 voor rente en royalty's een zogenoemde "conditionele bronheffing" worden geïntroduceerd. De nieuwe bronbelastingen op dividenden, rente en royalty's zullen slechts verschuldigd zijn als een in Nederland gevestigde entiteit binnen concernverband⁸ dividenden, rente of royalty's betaalt aan een groepsentiteit die is gevestigd in een *low tax jurisdiction* (een land met een laag statutair belastingtarief) of een land dat is opgenomen op de EU-lijst van niet-coöperatieve landen.

Het hierboven geschetste voorstel om conditionele bronheffingen op dividenden, rente en royalty's te introduceren brengt met zich dat internationaal opererende ondernemingen in groepsverband mogelijk geconfronteerd zullen worden met bronheffingen voor zover de aandeelhouder in een *low tax jurisdiction* is gevestigd, behoudens anti-misbruik-

4 Op Prinsjesdag 2017 heeft de Staatssecretaris van Financiën een viertal wetten, te weten het Belastingplan 2018, de Wet overige fiscale maatregelen 2018, de Wet inhoudingsplicht houdstercoöperatie en uitbreiding inhoudingsvrijstelling en de Wet afschaffing van de btw-landbouwvrijstelling gepresenteerd.

5 In 2017 werd inkomen in eerste instantie tegen 20-25% Vpb belast op niveau van de BV en vervolgens bij een uitkering aan de DGA nog eens met 25% IB, resulterend in een effectieve belastingdruk van zo'n 44%. Door het IB tarief voor aanmerkelijk belanghouders te verhogen vanaf 2018, wordt voorkomen dat inkomen laag belast wordt op niveau van de BV (16-21%) én laag belast wordt op niveau van de DGA (25%), resulterend in een effectieve belastingdruk van zo'n 41%.

6 De Wet inhoudingsplicht houdstercoöperatie en uitbreiding inhoudingsvrijstelling heeft de inhoudingsvrijstelling dividendbelasting uitgebreid naar verdragssituaties, voor zover er geen sprake is van misbruik en de buitenlandse entiteit ten minste 5% van de aandelen / tot 5% van de winst gerechtigd is.

7 Staatssecretaris van Financiën, Aanbiedingsbrief Aanpak belastingontwijking en belastingontduiking, 23 februari 2018, *Kamerstukken I 2017/18, 34785, F*.

8 Wanneer sprake is van "concernverband" wordt niet nader gespecificeerd door de staatssecretaris. Mogelijk zal worden aangesloten bij het begrip "verbonden lichamen" ex. art. 10a van de Wet op de vennootschapsbelasting, waarbij een entiteiten verbonden worden geacht als zij ten minste, direct of indirect voor een derde gedeelte een belang hebben in elkaar.

maatregelen en tegenbewijsmogelijkheden. Dit betekent dat natuurlijke personen met een belang van minder dan 5% in een Nederlandse onderneming, vanaf 2020 niet meer met dividendbelasting zullen worden geconfronteerd.

3.3 Renteaftrek

In het regeerakkoord wordt gesteld dat bedrijven gemakkelijker eigen kapitaal kunnen aantrekken uit het buitenland door de verlaging van vennootschapsbelastingtarieven en de afschaffing van de dividendbelasting. Daar staat tegenover dat de renteaftrek zal worden beperkt en dat voorwaartse verliesverrekening zal worden versoberd (van 9 jaar, naar 6 jaar). De renteaftrekbeperking zal worden geïntroduceerd middels een *earningsstripping-rule*, welke rechtstreeks voortvloeit uit de door de EU geïnitieerde *Anti-Tax Avoidance Directive* (hierna: ATAD I).⁹ Onder de *earningsstripping-rule* zal rente met ingang van 2019 niet langer aftrekbaar zijn voor zover het saldo van verschuldigde en ontvangen rente, zowel binnen als buiten concernverband, meer bedraagt dan 30% van het brutobedrijfsresultaat (EBITDA).¹⁰ Het kabinet heeft gekozen voor een drempel van € 1 miljoen rente, ondanks dat ATAD I de optie bood voor een verruimde drempel van € 3 miljoen en heeft tevens niet gekozen voor de zogenoemde groepsuitzondering.¹¹

De impact van de voorgestelde renteaftrekbeperking is aanzienlijk voor het Nederlandse bedrijfsleven. Het goede nieuws is dat met de komst van de *earningsstripping-rule*, enkele andere (ingewikkelde) renteaftrekbeperkingen mogelijk geschrapt zullen worden.

3.4 Substance in Nederland

Ten slotte is een van de speerpunten van het nieuwe kabinet het aanpakken van “brievenbusfirma’s” in Nederland. Naast de introductie van bronheffingen en de *earningsstripping-rule*, wil het kabinet het gebruik van brievenbusfirma’s verder beperken door de vereisten ten aanzien van aanwezigheid in Nederland, de zogenoemde *substance* eisen, aan te scherpen zodat met meer landen informatie zal moeten worden uitgewisseld.¹² De Staatssecretaris van Financiën stelt voor om de *substance* eisen,¹³ die thans onder meer bestaan uit het houden van board meetings in Nederland en het hebben van minimaal 50% Nederlandse bestuurders, te verzwaren met twee extra *substance* eisen, zoals in de Wet inhoudingsplicht houdstercoöperatie en uitbreiding inhoudingsvrijstelling geïntroduceerd. De verzwaring betekent dat de entiteit naast de bestaande *substance* eisen, ook (i) € 100.000 aan loonkosten per jaar dient te maken, en (ii) tenminste 24 maanden een kantoorruimte te beschikking

dient te hebben (de zgn. relevante *substance* vereisten). De aangekondigde verzwaring van de *substance* eisen zal met name een rol spelen voor entiteiten die (a) zekerheid vooraf wensen middels een APA/ATR (een *tax ruling*) vanaf 2019,¹⁴ (b) als houdster- of groepsfinancieringsmaatschappij kwalificeren, en (c) de deelnemingsvrijstelling willen toepassen. Als toevoeging op deze aankondiging en naar aanleiding van een intern onderzoek naar de Nederlandse *tax ruling*-praktijk, heeft de Staatssecretaris van Financiën aangegeven nieuw beleid voor de Nederlandse *tax ruling*-praktijk op te zullen stellen dat per 1 januari 2019 in werking zal treden. Aanleiding van het onderzoek waren enkele *tax rulings* welke inhoudelijk geen afbreuk deden aan de wetstoepassing, maar waarbij aan het licht is gekomen dat niet aan alle formele aspecten werd voldaan. Zo ontbrak bij sommige *tax rulings* de tweede handtekening van een inspecteur (onder het vier-ogen-principe moeten *tax rulings* door ten minste twee inspecteurs worden gezien en getekend).

Het voldoen aan de verzwaarde *substance* eisen in Nederland valt mogelijk mee voor bedrijven indien er al enige *substance* in Nederland is. Mogelijk zal dit op internationaal vlak leiden tot (kostbare) herstructurerings, met name wanneer gebruik wordt gemaakt van Nederlandse tussen-of tophoudstermaatschappijen zonder voldoende *substance* (denk daarbij aan het aantrekken van personeel in Nederland). De recente aankondiging van de Staatssecretaris van Financiën dat ook onderzocht zal worden in hoeverre de verzwaarde *substance* eisen voor toepassing van de deelnemingsvrijstelling in internationale concernverhouding geïntroduceerd kunnen worden, kan aanzienlijke impact hebben. Nadere uitkomsten van het onderzoek worden in de loop van 2020 verwacht.

4. Duurzame opbrengst

4.1 EU normen

Dikwijls liggen EU-rechtelijke vraagstukken ten grondslag aan fiscale veranderingen. Recentelijk zijn bijvoorbeeld spoedmaatregelen inzake het fiscale eenheidsregime aangekondigd naar aanleiding van een recente uitspraak van het Europese Hof van Justitie van 22 februari 2018.¹⁵ De Staatssecretaris van Financiën heeft met deze uitspraken van het Hof van Justitie in het vooruitzicht, in een kamerbrief van 25 oktober 2017¹⁶ aangekondigd het fiscale eenheidsregime aan te zullen passen, waardoor bepaalde Nederlandse bepalingen, waaronder renteaftrekbeperkingen (art. 10a en 13l van Wet Vpb 1969 in het bijzonder), binnen fiscale eenheid met terugwerkende kracht tot 25 oktober 2017 van toepassing zullen zijn.

4.2 Digitale economie

Anno 2018 kan de digitale economie niet buiten beschouwing blijven in het kader van de aangekondigde verande-

9 Anti-Tax Avoidance Directive EU 2016/1164, gepubliceerd op 28 januari 2016. Een conceptwetsvoorstel zal naar verwachting medio 2018 aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

10 EBITDA staat voor “Earnings Before Interest Tax Depreciation and Amortization”.

11 Staatssecretaris van Financiën, Aanbiedingsbrief Aanpak belastingontwikkeling en belastingontduiking, 23 februari 2018, *Kamerstukken I 2017/018*, 34785, F, p. 5.

12 Zie ook de brief van de Staatssecretaris van Financiën van 23 februari 2018.

13 De minimale Nederlandse *substance* vereisten zijn opgenomen in het APA/ATR-besluit van 13 juni 2014, DGB 2014-3099.

14 Staatssecretaris van Financiën, Kamerbrief onderzoek *tax rulings* met internationaal karakter, 18 februari 2018, kenmerk 2018-000024590.

15 HvJ EU (C-399/16 en C-198/16), 22 februari 2018.

16 Staatssecretaris van Financiën, Brief aankondiging spoedmaatregelen, 25 oktober 2017, kenmerk 2017-0000204271.

ringen om de fiscaliteit duurzamer en toekomstbestendiger te maken. Hoewel de door Frankrijk aangekondigde Google-taks niet in goede aarde is gevallen bij de grote internetbedrijven, heeft de Europese Commissie op 21 september 2017 een fiche (een korte nota) "Een eerlijk en efficiënt belastingstelsel in de Europese Unie voor de digitale eengemaakte markt" aangeboden aan het Europese Parlement. De Commissie constateert dat de economie door digitalisering sterk is veranderd en dat de opkomst van de digitale economie de vraag oproept of het huidige belastingstelsel nog wel geschikt is voor de veranderende economie.¹⁷ De Europese Commissie heeft hierin haar wens uitgesproken tot een gemeenschappelijke EU-aanpak te komen om te waarborgen dat de digitale economie effectief belast wordt op een eerlijke manier waarbij groei wordt gestimuleerd. De kernvragen bij het vormgeven van een belastingheffing op digitale economie zijn als volgt samen te vatten:

1. Waar moet worden belast? Deze vraag houdt verband met de vraag hoe winsten belast kunnen worden in een land wanneer er geen sprake is van een fysieke aanwezigheid in dat land, maar wel van digitale activiteiten of digitale aanwezigheid in dat land.
2. Wat moet worden belast? Dit ziet op de bepaling van de winst aan de hand van de creatie van waarde. De Commissie benadrukt het uitgangspunt dat winst moet worden belast waar de waarde wordt gecreëerd, maar vraagt zich af of de huidige definitie van waardecreatie nog kan worden toegepast in de digitale economie.¹⁸

In een brief van 13 oktober 2017 heeft de Staatssecretaris van Financiën in reactie op het fiche van de Europese Commissie onderschreven dat als uitgangspunt in de winstbelasting zou moeten gelden dat winst daar wordt belast waar waarde wordt gecreëerd. Bovenal is het van belang dat deze discussie op mondiaal niveau wordt gevoerd om tot een gemeenschappelijke oplossing te kunnen komen. Nederland zal zich daarbij actief en constructief opstellen.

Recentelijk, op 21 maart 2018, heeft de Europese Commissie een richtlijnvoorstel gedaan tot het vaststellen van regels betreffende de vennootschapsbelasting op een aanmerkelijke digitale aanwezigheid.¹⁹ Het richtlijnvoorstel stelt voor de lange termijn een belasting voor van 3% op digitale diensten in het land waar de gebruikers zijn gevestigd (meer dan 100 duizend gebruikers) of een groot deel van de omzet wordt behaald (meer € 7 miljoen) of de zakelijke contracten zich bevinden (meer dan 3.000 zakelijke contracten voor digitale diensten). De regels zullen met name grote impact hebben op online platforms zoals sociale media en aanbieders van online producten. De concept richtlijn zal eerst nog

voor advies aan het Europees Parlement en vervolgens ter goedkeuring aan de Raad worden voorgelegd.

5. Conclusie

Het bovenstaande behandelt in vogelvlucht de vele aangekondigde wet- en beleidsplannen die ons in het kader van de fiscaliteit en duurzaamheid (in brede zin van het woord) te wachten staan. In de huidige tijdgeest, waarin onderwerpen als duurzaamheid en fiscaliteit niet meer zijn weg te denken en de fiscale maatregelen elkaar op de voet volgen, is het van groot belang hier als onderneming tijdig op voorbereid te zijn.

17 "Fiche 1: Een eerlijk en efficiënt belastingstelsel in de Europese Unie voor de digitale eengemaakte markt", COM(2017) 547 final, Brussel, 21 september 2017.

18 Staatssecretaris van Financiën, Brief BNC-fiche belastingheffing digitale economie, 13 oktober 2017.

19 Europese Commissie, Brussel, 21 maart 2018, COM(018) 147 final, 2018/0072(CNS).